

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA TA'LIM
VAZIRLIGI

ELEMENTAR

MATEMATIKA

FAOLIYATI ISHLANMALARI

Сон ва санок

1. 10 гача бўлган сонларни тўғри ва тескари санаш малакаларини мустаҳкамлаш.
2. 10 гача бўлган сонларда олдин ва кейин келадиган сонни топиш.
3. Ёнма-ён турган сонлар орасидаги муносабатларни тушунишга ўргатиш.
4. Иккита кичик сонлардан катта сонни ҳосил қилишни ўргатиш.
5. Мисолларни рақамлар ёзилган қоғозлар ёрдамида ифодалаб ечишга ўргатиш.
6. 10 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлашни ўргатиш.
7. 1 дан 10 гача бўлган рақамларнинг ёзилишини ўргатиш.
8. 15 гача тартиб билан санашга ўргатиш.
9. Арифметик масала тузилиши билан таништириш.
10. Нарсаларни 15 тагача санашга ўргатиш.
11. 20 гача бўлган сонлар билан таништириш ва тартиб билан санашга ўргатиш.
12. Иккинчи ўнлик сонларнинг ҳосил бўлишини кўрсатиш.
13. 20 гача бўлган ҳар бир сонни биттага оттириш ва камайтиришга ўргатиш.
14. 20 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлаш ва санаш малакаларини мустаҳкамлаш.
15. Қўшиш ва айиришга доир содда арифметик масалалар тузиш ва ечишни ўргатиш.
16. Ўзбек миллий сўми: 50 сўм, 100 сўм, 200 сўм билан таништириш.

Микдор (Катталиқ)

1. Нарсаларни бўлиш усули билан 2 та тенг қисмга бўлишни ўргатиш.
2. Бутунни 4 та тенг қисмга бўлишни, бутун ва қисмни таққослашни ўргатиш.
3. Нарсаларни 2, 4, 8 та тенг қисмга бўлишга ҳамда қийматининг ярим, чоракта (тўртдан бир), нимчоракта (саккиздан бири) каби аталишини билишга ўргатиш.
4. Бутун нарсаларни 10 та тенг қисмга бўлиш.
5. Нарсаларни бўйи ва энини шартли ўлчов бирлигида ўлчаш ва таққослаш.
6. Шартли ўлчов ёрдамида ўлчаш.
7. Шартли ўлчов ёрдамида нарсаларнинг бўйи ва энини ўлчашни ўргатиш давом эттириш.
8. Аниқ кўргазмали мисоллар асосида бутунни қисмдан катталигини, қисмнинг бутундан кичиклигини фарқлаш.
9. Шартли ўлчов билан ўлчаш, ўлчаш натижасини сонлар билан аниқлаш.
10. Турли хил ўлчамдаги нарсалар орасидан бир хил ўлчамдаги нарсаларни ажратиш ва фарқлаш.
11. Болаларнинг кўз билан чамалаш қобилиятларини ривожлантириш.
12. Нарсаларнинг қалин-юпқалигини қиёслаш.
13. Ўз чамасини ўлчов билан ўлчаб кўриб, текширишни ўргатиш.
14. Суюқ ва тўкилувчи жисмларнинг шартли ўлчов бирлиги билан ҳажмини аниқлаш.

Геометрик шакллар

1. Кўп бурчак билан таништириш.
2. Кўпбурчакнинг қирралари, томонлари ўзаро боғлиқлигини тушунтириш.
3. Квадрат ва тўғри тўртбурчак, тўртбурчакнинг турли кўринишлари бор эканлиги ҳақида тасаввурни шакллантириш.
4. Шакллардан шакллар тузишни ўргатиш.
5. Қизиқарли учбурчак. Нарсаларнинг силуэтларини тузишга ўргатишда давом этиш.
6. Таёқчалар ёрдамида турли шаклларни ясаш.
7. Етишмаган шаклни топишга доир мантиқий масалалар ечишга ўргатиш.
8. Етишмаган шаклни топишга доир мантиқий масалаларни ечишни ўргатишни давом эттириш.
9. Ромб шакли билан таништириш.
10. Таёқчаларнинг ўрнини алмаштириш натижасида берилган шаклларни ўзгартиришга мўлжалланган масалалар ечиш.
11. Геометрик шаклларни турли белгилари: кўриниши, ўлчами, рангига кўра гуруҳларга ажратиш.
12. Турли геометрик шакллар йигмасидан ҳар хил ўйинлар ўйнаш.
13. Таёқчалардан ҳосил бўлган геометрик шакллардан бир нечта таёқчани олиш усули билан кўринишини ўзгартириш.
14. Махсус шакллар тўпламидан фойдаланиб, намунадаги нарсаларни ҳосил қилиш.

Фазовий тасаввурлар

1. Қогоз варагида турли нарсаларнинг вазиятини (ўнгрқда, чапроқда, юқорида, пастда) аниқлаш юзасидан машқлар бажариш.
2. Сўз билан у ёки бу нарсаларнинг бошқа нарсага нисбатан турган ўрнини аниқлашга ўргатиш.
3. Фазода йўналишни аниқлай олиш кўникмаларини шакллантириш, юриш, югуриш пайтида ҳаракат йўналишини ўзгартириш.
4. Ўзига нисбатан нарсаларнинг жойлашишини аниқлаш.
5. Қогоз сатҳини аниқлаш.
6. Жойида йўл топа билиш, теварак-атрофда ўз ўрнини аниқлаш.
7. Нарсаларнинг бир-бирига нисбатан жойлашишини аниқлаш.
8. Катак қогозда кўпбурчаклар чизиш.
9. Катак қогозда ҳар хил ўлчамдаги квадратлар чизиш.
10. Катак қогозда квадрат, учбурчак шакллари штрихлар орқали тасвирлаш.
11. Дафтар сатҳини аниқлаш ва шаклларни штрихлар орқали чизиш.
12. Қогоз варагининг ўнг-чап, юқори-паст ва ўртасини аниқлаш.
13. Фазода бошқа одам ва буюмларга нисбатан мўлжал олиш.
14. Теварак-атрофдаги нарсаларнинг вазиятини аниқлашга доир машқлар.

Вақт ҳақида тасаввур

1. Сутка қисмлари-эрталаб, кундузи, кечкурун, тун ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш.
2. Кун ва туннинг кетма-кетлиги, кундалик фаолиятларнинг тақсимланиши ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш.
3. Ҳафта кунларининг кетма-кетлиги ҳақида тасаввурларни мустаҳкамлаш.
4. Ўтаётган ой, сана, ҳафта куни номлари билан таништириш.
5. Кеча, бугун, эртага қандай кун эканлиги билан таништириш.
6. Йил фасллари.
7. Йил календари билан таништириш.
8. Йил календари ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш.
9. Соат билан таништириш.
10. Соат ва унинг ишлатилиши билан таништиришни давом эттириш.
11. Соат ва ундан ярим соат аниқликда фойдаланишга ўргатиш.
12. Ойлар номи билан таништиришни давом эттириш.
13. Йил фаслларининг кетма-кетлиги ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш.
14. Вақтнинг энг кичик бирликлари-секунд ва минут ҳақида тушунча бериш.

Мавзу: 10 гача бўлган сонларни тўғри ва тескари санаш малакаларини мустаҳкамлаш

Мақсад:

- Болаларга 10 гача тўғри ва тескари санашни ўргатишни давом эттириш.

Кутилаётган натижа:

- 10 гача бўлган сонларни тўғри ва тескари санаш кўникмасини мустаҳкамлаш.

Керакли жиҳозлар:

- Ҳар бир болага бош ўлчамига мос, қоғоздан ясалган тож (тожга 1 дан 10 гача рақамлар ёзилган, шунда ҳар бир рақамдан 2 тадан бўлади)
- Рақамлар ёзилган кубиклар

Фаолиятнинг боришининг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар 10 гача тўғри тартиб билан ва тескари санашни ўрганиб олгансизлар тўғрими? Келинлар ҳозир 2 гуруҳга бўлиниб мусобақа ўйнаймиз. 1-гуруҳга «Тўғривойлар», 2-гуруҳга «Тескаривойлар» деб ном қўйиб оламиз.

1-шарт.

Тарбиячи: Ҳар икки гуруҳга 1 дан 10 гача бўлган рақамлар ёзилган тож тарқатаман. Икки гуруҳ болалари аралашиб юрасизлар. Мен «Болалар тождаги рақамга қараб 1 дан 10 гача тартиб билан терилиб турунг», десам ҳар бир гуруҳ, ўзининг гуруҳи билан 1 дан 10 гача тартиб билан терилиб туради. Қайси гуруҳ 1-бўлиб туриб олган бўлса, ўша гуруҳ 1 дан 10 гача санаб беради. Санаб беришда ҳар бир бола ўз рақамини айтади.

«Ҳамма болалар аралашиб юринглар, энди ҳар бир гуруҳ 10 дан 1 гача чап томондан туриб олинглар», десам 10 дан 1 гача тескари тартибда туриб оласизлар ва қайси гуруҳ 1-бўлиб туриб олган бўлса, ўша гуруҳ 10 дан 1 гача санаб беради. Санаб беришда ҳар бир бола ўз рақамини айтади.

Қайси гуруҳ тез ва тўғри туриб олса, сонларни тўғри санаса ўша гуруҳ голиб бўлади. Топшириқларни тўғри бажарган гуруҳга доира шакли бериб борилади.

2-шарт.

Тарбиячи: Болалар, кубикларга ёзилган рақамларни кўриб турибсизлар. Мен уларни тартибсиз ҳолатда қўйиб қўйганман. Ҳозирги шартимизда сизлар навбат билан келиб рақамларни 10 дан 1 гача тескари ва 1 дан 10 гача тўғри териб берасизлар. Ҳар бир гуруҳдан биринчи келган бола 10 дан 1 гача тескари теради ва санайди, 2-бола 1 дан 10 гача тўғри тартибда теради ва санайди, 3-бола тескари теради ва санайди, 4-бола тўғри теради ва санайди, шу тартибда ўйин давом этади. Қайси гуруҳ болалари топшириқларни тез ва хатосиз бажарсалар, шу гуруҳ голиб бўлади.

3-шарт.

Тарбиячи: «Ким ва қайси сон йўқлигини топинг» ўйинини ўйнаймиз.

Ўйиннинг бориши: Болалар доира бўлиб турадилар ва кўзларини юмадилар. Тарбиячи улардан бирини яшириб кўяди. Болалар кўзларини очиб бир-бирларига қарайди ва қайси сондаги бола ораларида йўқлигини топадилар. Қайси гуруҳ кўп ва тўғри топса ўша гуруҳ голиб бўлади.

Мусобақа якунида гуруҳлар йигган доиралар саналади ва голиб гуруҳ аниқланади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. 1 дан 10 гача бўлган сонларни тескари санаш учун аввало қайси рақам айтилади?
2. 1 ва 10 сонлари орасида қандай сонлар бор?
3. Тўртдан олдинги ва кейинги сонни айтиб беринг.
4. 10 дан 1 гача тескари санаб беринг.
5. 3 ва 5 сонлари орасида қандай сон бор?
6. Тўққиздан олдин қайси сон келади?
7. 6 ва 8 сонлари орасида қандай сон бор?
8. Бармоқларингиз нечта тартиб билан санаб беринг.

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Кўпбурчак билан таништириш

Мақсад:

- Болаларда кўпбурчаклар ҳақида тасаввур ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар кўпбурчаклар ҳақида билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Ҳар хил рангдаги, кўринишдаги ва катталиқдаги учбурчаклар (5 тадан 10 тагача бўлиши мумкин)

- Ҳар хил рангдаги, кўринишдаги ва катталиқдаги тўртбурчаклар (5 тадан 10 тагача бўлиши мумкин)
- Бешбурчак, олтибурчак ва саккизбурчакли шакллар (ҳар бир болага 1 тадан)
- Қалам, рангли қоғозлар, қайчи (ҳар бир болага)
- 4 метр лента

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, мана бу чиройли қутичада турли геометрик шакллар бор. Мана бу шакллар қандай номланади? Улар бир-биридан нимаси билан фарқ қилади?

Тарбиячи қутидан турли рангдаги, кўринишдаги ва катталиқдаги учбурчакларни олиб доскага териб қўяди.

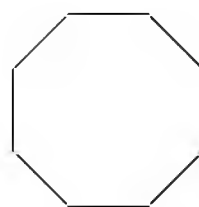
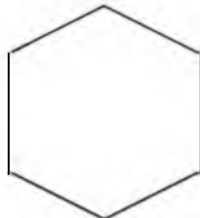
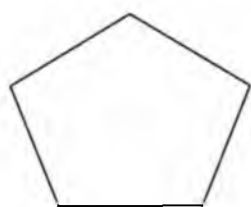
Тарбиячи: Тўғри уларнинг ранги ҳар хил, ҳар хил кўринишда ва катталиқда, лекин уларнинг ҳаммаси учбурчаклар.

Тарбиячи қутидан турли рангдаги, кўринишдаги ва катталиқдаги тўртбурчакларни олиб доскага териб қўяди.

Тарбиячи: Бу шакллар қандай номланади? Тўғри уларнинг ранги ҳар хил, ҳар хил катталиқда ва кўринишда, лекин уларнинг ҳаммаси тўртбурчаклар.

Учбурчаклар ва тўртбурчакларнинг бир-бирига ўхшаш жиҳатлари ҳам бор: учбурчакда ҳам, тўртбурчакда ҳам томонлар, бурчаклар ва учлар бор. Бу шаклларнинг нечта бурчаги бор? Тўғри учбурчакда 3 та бурчак, тўртбурчакда 4 та бурчак бор. Демак бу шаклларнинг ўхшаш белгилари кўп экан, шунинг учун ҳам уларни битта сўз билан айтиш мумкин. Булар- кўпбурчаклар дейилади. Кўпбурчакларнинг бурчаклари бундан ҳам кўплари бўлади, масалан: бешбурчак, олтибурчак, саккизбурчак. Келинлар мана бу кўп бурчакларнинг бурчакларини санаб кўрамиз.

Тарбиячи ва болалар бешбурчак, олтибурчак, саккизбурчакли шаклларнинг бурчакларини санаб кўрадилар.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, келинлар ҳозир хоҳлаган кўпбурчакни олиб олдингиздаги оқ қоғозга қўйиб чизасиз. Энди бу кўпбурчакни қайчи билан қирқамиз. Қирқиб бўлганимиздан кейин бурчакларини санаймиз. Болажонлар, хонамиздаги нарсаларга эътибор беринг, нималар кўпбурчак шаклларга ўхшайди? Тўғри, столнинг юзаси тўртбурчак шаклига ўхшайди. Мана бу тож бешбурчак шаклига ўхшайди ва ҳакозо.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Кимнинг шакли чиройли»

Ўйин учун 4 метр узунликдаги лентанинг икки учи бирлаштирилиб туғиб қўйилади.

Болалар олдин 3, 4, 5 тадан кичик гуруҳларга бўлиниб, кейин 6, 7, 8 тадан бўлиб кўпбурчакларни ясайдилар.

Ўйин қоидаси: Лентани 5 та бола 5 жойидан қўлларида ушлайдилар ва таранглаштириб кўпбурчак шаклини чиқарадилар. Томашабин бўлиб турган болалар

тўғри ва чиройли ясалган кўпбурчакларни олқишлайдилар. Ўйин шу тарзда давом этади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Учбурчакни кўпбурчак дейишимиз мумкинми?
2. Тўртбурчак ҳам кўпбурчакми?
3. Кўпбурчакларни нима учун кўпбурчак деймиз?
4. Қандай кўпбурчакларни биласиз?
5. Хонамиздаги нималар кўпбурчак шаклларига ўхшайди?
6. Бешбурчак шаклининг нечта томони ва нечта бурчаги бор?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Нарсаларни бўлиш усули билан 2 та тенг қисмга бўлишни ўргатиш

Мақсад:

- Болаларда бутун ва қисм ҳақида тушунча ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижалар:

- Болалар бутун ва қисмни фарқлашни билиб оладилар.
- Болалар бутун ва қисм сўзларини нутқда тўғри ишлатишни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

- Ҳар бир болага 2 тадан тўғри тўртбурчак шаклидаги қоғоз варағи ва қайчи.
- Ҳар бир болага 2 тадан овал шаклидаги оқ қоғоз
- “Домино” ўйини учун карточкалар.

Фаолиятнинг бориши:

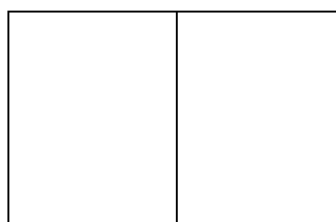
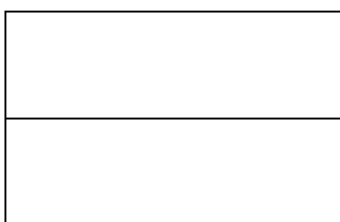
Тарбиячи: Болажонлар, ҳаммамиз кўлимизга тўғри тўртбурчак шаклидаги қоғоз варағини оламиз. Унинг учларини бирлаштириб тенг қилиб буклаймиз. Букланган чизиғидан яхшилаб бармоқ юритиб чиқамиз. Энди қоғоз варағини очамиз, қайчини олиб букланган чизиқдан қирқамиз. Битта катта қоғозни ўртасидан бўлиб, 2 та тенг бўлак ёки қисм ҳосил қилдик. Бу бўлақлар қандай шаклга ўхшайди. Тўғри тўртбурчак шаклига. Бу бўлақларни бутун варақнинг иккидан бир қисми дейишимиз ҳам мумкин. Энди болажонлар, бўлақлардан бирини олиб бутун варақ устига қўйиб ўлчаб, таққослаб кўрамиз-қайси катта? Қайси кичик?

Тўғри болажонлар, бутун варақ, қисмдан катта. Битта бўлак бутун варақдан кичик.

Энди болажонлар, 2 та ярим бўлакни бирлаштириб қўямиз. Бутунга тенг бўлдими, йўқми?

Биз 2 та ярим бўлақларни бирлаштириб, 1 та бутун тўғри тўртбурчакни ҳосил қилдик.

Бутун шаклни 2 хил усулда бўйига ёки энига 2 га бўлишимиз мумкин:

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, энди ҳаммангиз олдингиздаги овал шаклидаги варақни олиб мустақил ҳолда уни 2 та тенг қисмга бўлинг.

Жамолбек, тушунтириб берингчи, сиз овални нечта қисмга бўлдингиз? Битта қисм бутундан кичкинами, каттами? (3-4 та боладан сўралади).

Қисмлари бутуи овалининг устига қўйиб ўлчаб кўрилади.

Тарбиячи: Болажонлар, ҳозир ҳаммамиз бутуи овалдан бутун қовунни ясаймиз. Яримта қисмлари яримта қовун шаклига келтирамиз.

Бунинг учун овал шаклидаги қоғозга қалам билан чизиқлар чизамиз ва қовунимизнинг ранги қандай бўлишини хоҳласак ўша рангда (сарик, яшил) бўйямиз. Мана қовунларимиз тайёр бўлди. Энди овалининг қисмларидан қовуннинг яримини ўхшатиб чизиб бўйямиз.

Тетиклаштирувчи машқ.

Тарбиячи: Болажонлар, бир қатор бўлиб туриб олинглар. Мен «квадрат» десам, квадрат шаклида туриб оласизлар. «2 та квадрат» десам, дарров 2 га бўлиниб, 2 та квадрат бўлиб турасизлар. Мен «доира» десам, доира шаклида туриб оласизлар. «2 та доира» десам, дарров 2 га бўлиниб, 2 та доира бўлиб турасизлар. “Учбурчак” десам, учбурчак шаклида, “2 та учбурчак” десам, 2 та учбурчак шаклида турасизлар.

Болалар билимини мустаҳкамлаш учун ўйин: “Қизиқарли домино”

“Домино” ўйини учун тайёрланган карточкаларда бутун ва яримта ҳолда тасвирланган геометрик шакллар: учбурчак, бешбурчак, олтибурчак, саккизбурчак, квадрат, доира, овал шакллари бўлади. Болалар бу карточкаларни бўлиб оладилар ва домино ўйини қодаларига риюя қилиб ўйнайдилар. Фақат ўйин давомида қандай шаклнинг бутун ёки қисми қўйганлигини овоз чиқариб айтишлари лозим.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Иккита қисмдан нечта бутун яшаш мумкин?
2. Битта бутунни нечта қисмга бўлдик?
3. Бутун кичкинами ёки қисми?
4. Қандай ҳолда қисм ҳосил бўлади?
5. Бутун каттами ёки қисм каттами?
6. Бутун қовунни неча қисмга бўлдик?
7. Тўғри тўртбурчакнинг 2 дан бир қисмини кўрсатинг.
8. Домино ўйинини қайси шаклларнинг бутун ва яримта қисмлари ёрдамида ўйнадик?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Қоғоз варағида турли нарсаларнинг вазиятини аниқлаш бўйича машқлар

Мақсад:

- Фазовий тасаввурларни кенгайтириш, нарсаларнинг вазиятини аниқлай олиш кўникма ва малакасини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижалар:

- Нарсаларнинг вазиятини аниқлашни ўрганади.

Керакли жиҳозлар:

- Оқ қоғоз, ручка

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, бизнинг атрофимизда турли нарсалар жойлашган. Бу нарсалар қайси томонимизда жойлашганини билиб олишимиз зарур. Биз ҳаётда турли вазиятларга дуч келиб қолишимиз мумкин. Агар биз ўнг, чап, юқори, пастни яхши билиб олсак қийин вазиятларга тушиб қолмаймиз.

Сизларга бир воқеани ҳикоя қилиб берайми?

Лолахон деган қиз бор экан. У бувисиникига меҳмон бўлиб борибди. Бувиси Лолахонни кўриб жуда ҳам хурсанд бўлибди. У бувисиникида мазза қилиб ўйнаб юрибди. Бир куни бувиси Лолахонни чақириб: ”Қизгинам, мана бу косани ўнг томондаги қўшниккига бериб чиқкин”, дебди. Лолахон ҳайрон бўлиб турган экан бувиси ”дарвозадан чиқиб ўнгга бурилсан” дебди. Лолахон бўлса ўнг ва чапни билмас экан. У дарвозадан чиқиб чап томондаги қўшига косани бериб чиқибди. Бир оздан сўнг чап томондаги қўшни: ”Бу косани нимага бизниккига бериб юбордингиз, бу бизнинг косамиз эмас”, деб косани қайтариб олиб чиқиб берибди. Лолахон бувиси ва қўшни олдида жуда уялиб қолибди. Кейин эса, бувиси Лолахонга ўнг ва чап қайси томон эканлигини яхшилаб тушунтириб қўйибди.

Болалар, ҳозир сизлар билан қоғоз варагида турли нарсаларни қайси томонда турганлигини ўрганишларингиз учун машқ қиламиз. Мана, қоғоз доскада илинган ҳолатда турибди. Доскадаги қоғознинг ўртасига доира шаклини чизаман- бу фаввора. Фавворанинг ўнг томони- яъни биз учун ишлатишга энг қулай бўлган кўлимиз ўнг томонимизда жойлашган. Ўнг томонга арча дарахтини чизаман. Чап томонга эса уй тасвирини чизаман. Фавворадан юқorigа машина пастга эса аравача чиздим. Ҳозир арава билан машинани фаввора атрофида қандай юргизишимиз мумкинлигини аниқлаб кўрамиз. Машина учун чап томондан йўл белгилаймиз. Лекин, машина фавворага нисбатан чапроқ томонга юради. Арава эса ўнгроқ томонга юради.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир бола столига оқ қоғоз (катак чизиқли) ва ручка қўйилади. Тарбиячи болаларга олдиларидаги қоғознинг ўртасини қандай топиш мумкинлигини тушинтиради. Болалар қоғоз ўртасида тўртта катакга олдин квадрат чизадилар ва кейин бу квадратдан доирани чизадилар. Тарбиячи ўз қоғозига тасвирланган шаклларни айтиб туради, болалар чизадилар. Болалар шаклларни қоғоздаги катакларни санаб чизишга ҳаракат қилишлари керак.

Тарбиячи болаларнинг ишини кузатади ва ёрдам беради.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Паровоз”

Болалар икки гуруҳга бўлиниб, бир қатор турадилар ва бир-бирларининг тирсақларидан ушлаб паровоз ҳолатига келадилар ва тарбиячининг ишорасини кутадилар.

Ўйиннинг бориши: Болалар тарбиячининг ишораси бўйича ҳаракат қиладилар. Тарбиячи: ”Паровоз олдинга, ўнгга, чапга... каби ишораларни айтиб туради.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Сизнинг ўнг томонингизда ким бор?
2. Чап томонингиздачи?
3. Сизнинг олдингизда нима бор?
4. Сизнинг орқангизда нима бор ?
5. Дафтар варағининг ўртасини кўрсатинг.
6. Дафтар варағининг чап ва ўнг томонини кўрсатинг.
7. Дафтар варағининг юқорисини ва пастини кўрсатинг.

Фаолият якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантириш.

Мавзу: Сутка қисмлари: эрталаб, кундуз, кечкурун, тун ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш

Мақсад:

- Болаларни сутка қисмларини фарқлашга ўргатишни давом эттириш.

Кутилаётган натижа:

- Болаларнинг сутка қисмлари: эрталаб, кундуз, кечкурун, тун ҳақидаги тасаввурлари мустаҳкамланади.

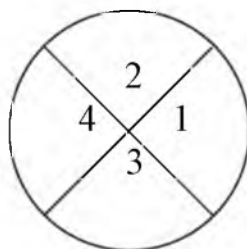
Керакли жихозлар:

- Доира шаклидаги оқ қоғоз (тарбиячи тушунтириши учун), рангли қаламлар
- Болаларнинг ҳар бирига доира шаклида оқ қоғоз, рангли қаламлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз ҳаётимиз давомида доимо вақтдан тўғри фойдаланишга ҳаракат қиламиз. Вақт турли қисмларга бўлинишини биласизларми? Масалан, ҳозир бир сутканинг неча қисмга бўлинишини билиб оламиз. Мана шу доира шаклини бир сутка деб оламиз ва уни тенг 2 га буклаймиз. Энди доирани яна буклаймиз, доира 4 қисмга бўлинди. 1 рақами билан белгиланган қисмини оч ҳаворангга бўйямиз, 2 рақами билан белгиланган қисмини сариқ рангли нукта билан безаймиз. 3 рақами билан белгиланган қисмини кулрангга бўйямиз, 4 рақами билан белгиланган қисмини қора рангга бўйямиз. Биз тунда ухлаб, ором оламиз, демак мана бу қора жой тун бўлади, уйқудан уйғонган вақтимиз эрталаб бўлади. Биз расмда эрталабни оч ҳаворангга бўйганмиз. Сўнгра куёш чиқиб олам чароғон бўлади- бу вақтимиз кундуз-доиранинг сариқ рангга бўйланган жойи. Куёш бота бошлашлагач секин-аста қоронғулик бошланади, лекин ҳали унчалик қоронғу бўлмайди –бу вақт кечкурун бўлади-биз бу вақтни расмда кулрангга бўйдик. Кечкурун аста-секин тунга уланиб кетади ва биз ётиб ором оламиз. Биз доиранинг тун қисмини қора рангга бўйдик.

Тарбиячи шу тарзда болаларнинг сутка қисмлари-эрталаб, кундуз, кечкурун ва тун ҳақидаги билимларини мустаҳкамлайди.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир болага доира шаклидаги оқ қоғоз берилади. Болалар тарбиячи кўрсатган намуна асосида доирани буклаб, эрталаб, кундузи, кечкурун ва тунни белгилайдилар ва рангларга бўйидилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин:

Болалар эрталаб, кундузи, кечкурун ва тун сўзларини навбат билан айтиб 4 та гуруҳга бўлинадилар. Тарбиячи 4 та жойга обрuch катталигидаги доира расмини рангли бўёкларда чизади.

1-доира хаворанг-эрталаб, 2-доира сарик-кундузи, 3-доира кулранг-кечкурун, 4-доира қора-тун ҳисобланади.

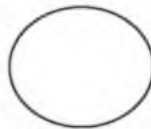
Ўйин марказида аввало 2 гуруҳ жойлашади. Ўйин қондаси: Тарбиячи: «1-гуруҳ:-кундуз», «2-гуруҳ: тун», дейди. Болалар «кундуз» ёки «тун» деб белгиланган доирани топиб ичига кириб олишлари керак.

Сўнгра ўйинни кейинги 2 гуруҳ давом эттиради.

Эрталаб

Кундузи

Тун

Кечкурун

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Ҳамма уйқудан уйгонган вақт сутканинг қайси вақти бўлади?
2. Биз ҳозир Фаолият ўтаётган вақтимиз қайси вақт?
3. Богчадан уйга бориб овқатланасиз, ўйнайсиз ва телевизорда «Эртақлар, яхшиликка етаклар» кўрсатувида мультфильм кўрган вақтингиз қандай айтилади?
4. Барча одамлар қайси вақтда ухлайди?
5. Куёш қачон чиқади?
6. Ой қачон чиқади?
7. Юлдузлар қачон осмонни тўлдириб чиқади?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

- Доиралар, учбурчаклар тўплами ҳар бир столга ва ҳар бир болага карточка
- Турли ўйинчоқлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи болаларга соатни кўрсатиб сўрайди:

Тарбиячи: Болажонлар, мана бу нима? (Болаларнинг жавоби). Тўғри, болажонлар, бу соат. Соат нима учун керак? (Болаларнинг жавоби).

Соат вақтни билишимиз, ишларимизни ўз вақтида бажаришимиз учун керак. Сизлар вақтни соат ёрдамида аниқлай оласизларми? Вақтни соат ёрдамида аниқлашимиз учун вақт нималарда ўлчанишини билишимиз керак. Вақтнинг энг кичик бирлиги – секунд дейилади. Секунд жуда қисқа вақт. Секунддан кўпроқ вақтни биз минут ёки дақиқа ёрдамида аниқлаймиз. Демак минут секундлардан иборат бўлади. 1 минут 60 секунддан ташкил топади. Минутдан кўпроқ вақтни биз соат ёрдамида аниқлаймиз. Бир соат 60 минутдан иборат бўлади. Соатлар йиғилиб суткани ҳосил қилади. 1 суткамиз 24 соатдан иборат. Болажонлар, келинлар сизлар билан олдин бир секунд жим ўтираемиз ва тинчликни тинглаймиз. Бир секунд вақтнинг қанча эканлигини ҳис қилиб кўраемиз-бошладик.

Болалар, бир секунд вақт тез ўтдими ёки секин ўтдими? Сиз мана шу 1 секунд вақтда нимага улгурдингиз? Нималарни эшитдингиз?

Энди болажонлар, 1 минут давомида тинчликни тинглаб кўраемиз. Бир минут вақт давомида нималарни эшитдиларинг ва ҳис қилдиларинг? Болалар, бир минут тез ўтдими ёки бир секундми?

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, келинлар 1 секунд давомида ва 1 минут давомида нима ишлар қилиш мумкинлигини амалда синаб кўраемиз. Ҳозир ҳаммамиз бир секунд давомида олдимиздаги карточканинг юқори қаторига доираларни қўйиб чиқамиз. Мен соатга қараб тураман «Бошладик», десам бошлайсизлар, «Тугатдик», десам тугатасизлар. «Бошладик». «Тугатдик». Ким нечта доира қўйишга улгурди? Бу карточкани доиралари билан бирга чап томонимизга қўйиб қўямиз.

Энди 2- карточкага 1 минут давомида учбурчакларни қўйиб чиқамиз. Мен соатга қараб тураман «Бошладик», десам бошлайсизлар, «Тугатдик», десам тугатасизлар. «Бошладик». «Тугатдик». Ким нечта учбурчак қўйишга улгурди?

Тарбиячи болаларнинг столига турли ўйинчоқларни қўяди ва улардан фойдаланиб секунд ва минутда қанча иш бажариш мумкинлиги текшириб кўришни таклиф этади.

Келинлар болалар сизларга эртак айтиб бераман. Эртак давомида соатни тўғри кўрсатиб боришингиз керак. Шунинг учун ҳар биримиз ўзимиз ясаган соатни олдимизга қўйиб оламиз. Бу эртагим «Маликанинг куни» деб номланади. «Қуёш жуда эрта, эрталаб соат олтида уйғонди.» Ўз соатингизда қуёш нечада уйғонганини кўрсатинг. Болалар катта стрелкани 12 га, кичкинасини 6 га қўядилар. «Мана қуёш эрта уйғониб ўз нурларини таратиб, олмахоннинг қавагига, сичқоннинг уясига, сўнгра Маликанинг кўрпа-ёстиғига тушди. Малика ўрнидан туриб, соатга қаради ва соатнинг катта стрелкаси 12 да, кичкинаси 7 да турганини кўрди. Сиз ҳам ўзингизнинг соатингизни Маликанинг соатига тўғриланг. Малика соат нечада уйғонди?» болалар ўзларининг соатларини худди тарбиячи айтгандай тўғрилаб Малика соат 7 да турганини айтадилар. «Ҳайвонлар уйғониб чопдилар, сакрадилар, гимнастика қилдилар. Малика ҳам гимнастика қилди. Нонушта қилди ва мактабга тайёргарлик кўрди. У мактабда ўқишни, санашни, ёзишни ўрганди. Дарсдан кейин, соат 12 да у уйга келди. Малика уйига соат нечада келганлигини соатларингизда кўрсатинг. У овқатланди, ўзининг яхши кўрган ўйинларини ўйнади, китоб ўқиди. Бир соат ўтди у

дарс тайёрлашга кириши керак эди. Соат стрелкалари нечани кўрсатар эди». Болалар кичкина стрелкани 1 га, каттасини 12 га кўядилар. «Малика дарсларини тайёрлаб бўлиб, онасининг топшириғига биноан дўконга бориб келди ва онасининг ишдан келишини кутди. Оиаси ишдан 4 яримда келди. Соат стрелкалари қандай турган эди? Кечки овқатдан кейин Малика ухлаш учун тайёргарлик кўрди. Соат кечки 8 яримни кўрсатар эди, Малика соат нечада ухлаганини соатингизда кўрсатинг.»

Мана шу билан эртагим тугади, баракалла болалар сиз соатни яхши билиб олибсиз. Энди гуруҳимиз соатига қаранг, соат неча бўлибди? Кўлимиздаги соатни гуруҳимиз соатига тўғирланг.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Соат нима учун керак?
2. Минут кўп вақтми ёки секундми?
3. 1 секундда кўп иш қилиш мумкинми ёки 1 минутдами?
4. 1 минут неча секунддан иборат?
5. 1 соат неча минутдан иборат?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Сон ва санок

Мавзу: Кўшиш ва айиришга доир содда арифметик масалалар тузиш ва ечишни ўргатишни давом эттириш

Мақсад:

- Болаларга кўшиш ва айиришга доир содда арифметик масалалар тузиш ва ечишни ўргатишни давом эттириш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар кўшиш ва айиришга доир содда арифметик масалалар тузиш ва ечишни ўрганадилар.

Керакли жихозлар:

- Дафтар, ручкалар (ҳар бир болага)
- Турли буюмлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, мен арифметик масалалар тузишни жуда яхши кўраман, сизларчи? Сизлар ҳам қандай қилиб масалалар тузишни ўрганиб олинглар. Кўшиш ва айиришга доир масалалар тузиш ҳеч ҳам қийин эмас. Агар тузаётган масалани диққат билан тингласангиз, масаланинг ечимини дарров топиб оласиз.

1-масала. Дарахт шохида 7 та чумчуқ бор эди. Уларнинг ёнига яна битта чумчуқ келиб қўшилди. Чумчуқлар нечта бўлди?

Бу масаланинг ечимини топиш учун қандай амални бажаришимиз керак? 7 га 1 ни қўшамиз. 7 га 1 ни қўшсак неча бўлади? Тўғри, 8 бўлади, биз масаланинг ечимини топдик. Кейинги масаларини ечишга ҳаракат қилинг.

2-масала. Мен 12 та тухум сотиб олдим, 2 тасини куймоқ қилиб пиширдим. Тухумлар нечта қолди?

3-масала. Робиянинг чўнтагида 8 та конфети бор эди. Унга онаси яна 5 та конфет берди. Робиянинг конфетлари нечта бўлди?

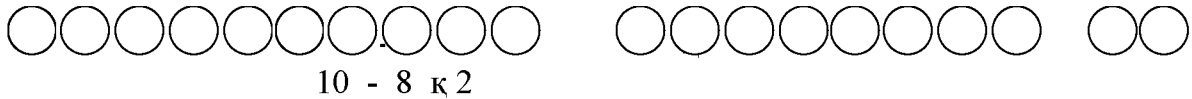
Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи болаларнинг столига турли буюмлар ва ўйинчоқлар кўяди ва улардан фойдаланиб масалалар тузишни таклиф этади.

Тарбиячи: Келинлар, болалар, бир синаб кўрайликчи ким кўпроқ масала туза олади.

Ҳар бир бола ўйинчоқлар ва буюмлар ёрдамида ўзлари тузган масалаларни айтадилар. Бошқа болалар масала тўғри тузилганми йўқлигини айтадилар ва тўғри тузилган бўлса, масала ечимини тоиладилар.

Тарбиячи дафтар варағининг ўнг томонига 10 та доира шаклини чизишларини, чап томонга эса 8 та доира чизишларини, ўртасига айирув (–) белгисини қўйишларини айтади. Тенг (=) белгисини жойига қўйиб масалани сонлар ёрдамида ечишларини айтади.

Болалар ушбу топшириқ бўйича бажарган ишларини масала тузиб, оғзаки тушунтириб берадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Сизга масала тузиш ёқдими?
2. Математик топишмоқ масалани ечинг:
Симёгочга 10 чумчуқ,
Қўнишди дам олгани.
Учиб кетди 3 таси,
Қанча бўлди қолгани?
Яна қўшилди битта,
Ҳаммаси бўлди қанча?
3. Қўшишга доир масала тузинг.
4. Айиришга доир масала тузинг.
Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Сон ва санок

Мавзу: Ўзбек миллий сўми: 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм ва билан таништириш.

Мақсад:

Болаларни ўзбек миллий сўми: 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм билан таништириш.

Сўмларни бир-биридан фарқлай олишга ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар ўзбек сўмлари: 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм пулларнинг тузилиши, ранги, безаклари бўйича бир-биридан фарқини билиб оладилар.
- Пулнинг инсон ҳаётида бажарадиган вазифасини тушуниб оладилар.

Керакли жихозлар:

- 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм пуллар
- Пул ўлчамидаги оқ қогоз қирқимлари, ручка ёки қалам
- Дўкон учун қаробкаларда турли маҳсулотлар, ўйинчоқлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Азиз болажонлар. Биз қандай давлатда яшаймиз, биласизларми? Ҳа биз мустақил давлатда яшаймиз. Бизнинг давлатимиз қандай номланади? Ўзбекистон Республикаси дейилади. Давлатимиз рамзларини айтиб беринг (болалар жавоби).

Болалар биз дўкондан бирор нарса сотиб олмоқчи бўлсак, бизга нима керак бўлади?

Болалар, пулимиз, яъни ўзбек сўми ҳам давлатимиз рамзи ҳисобланади.

Болалар мана мен ҳозир сизларга Ўзбекистон Республикасининг пул бирлиги (билан таништираман) бўлган сўмларимизни кўрсатаман, сизлар уларни танийсизларми?

Тарбиячи болаларга «200 сўм», «500 сўм», «1 000 сўм», ни кўрсатади. Болаларни ўзбек сўмлари ҳақидаги тасаввурлари аниқланади.

Тарбиячи пулларнинг («200 сўм», «500 сўм», «1 000 сўм»,) кўриниши ҳақида тўла тушунча беради.

Тарбиячи: Болалар, мана бу «200 сўм» пулимизга кўпроқ яшил ранг берилган. «200 сўм» нинг бир томонига Самарқанддаги Регистон майдонида жойлашган «Шердор» мадрасасининг пештоқиға чизилган шер тасвири миллий нашқ элементлари билан берилган ҳамда «Икки юз» сўзи ва 200 рақами ёзиб қўйилган.

Болалар, пулларимизни ёругликка тутиб, мана бу оқ жойига қарасак, пулимизнинг сирли белгиси кўринади. Пулнинг ич-ичида давлатимиз тамгаси тасвирланган. Буни синчиклаб қараган одам кўради, пул столнинг устида турганида, ёругга тутмаганимизда бу тамгани кўра олмаймиз. Шундай усул билан пулнинг ҳақиқий эканлигини текшириш мумкин. Барча пулларга «Ўзбекистон марказий банки», деб ёзиб қўйилган. Тарбиячи шу тарзда болаларга пулни таништириб боради ва пул муомала воситаси эканлигини тушунтиради.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир столға 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм пул қўйилган бўлади. Болалар пулларни синчиклаб кўриб чиқадилар. Тарбиячи ҳар бир бола олдиға оқ қогоз қирқимларини ва қалам ёки ручка қўяди. Болаларға олдиларидаги қогозни пул деб тасаввур қилишларини айтиб, қогозларға 200, 500, 1 000 деб ёзиб чиқишларини айтади.

Болалар иши кузатилади ва ёрдам берилади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Дўкон-дўкон» ўйини

Болалар сотувчи ва харидор ролларига бўлиниб оладилар.

Ўйин қоидаси: Гуруҳ хонасининг бир томонига «Дўкон» ташкил этилади. Болалар ўзлари таёрлаган пуллардан фойдаланиб дўкондан турли маҳсулотлар сотиб оладилар ва сотадилар.

Ўйин шу тарзда давом этади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. 50 сўм пулимизнинг кўриниши қандай?
2. 100 сўм пулимизнинг кўриниши қандай?
3. 200 сўм пулимизнинг кўриниши қандай?
4. 500 сўм пулимизнинг кўриниши қандай?
5. Пул нима учун керак ?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Zokirjon Admin bilan

**+99891-328-88-38 nomerga murojaat qilishingiz
yoki shu nomerdagi telegram orqali
bog‘lanishingiz so‘raladi.**

**Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob
beriladi**

**Elementar matematika faoliyat ishlanmalarini
to‘liq holda olish uchun telegramdan yozing.**

Narxi: 10 ming so‘m

Telegram kanalimiz:

@maktabgacha_tt

**To‘lov uchun: UZCARD *880*8600 0201 6485 8693*summa#
Nabiyev Zokirjon plastik egasi**

DIQQAT!!!

**Sizga buni omonat qilib beramiz.
Buni to‘liq holda olganingizdan
so‘ng:
Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.
Kanal va gruppalariga tarqatmang.**